

Kolomak I.O., post-graduate student (kolomak.ihor@mail.ru)
Poltava State Agrarian Academy

Summary. The article deals with the results of calculating the number of wild blue rock pigeons (*Columbia livia*) in the two towns of Poltava region having the different level of anthropogenic pollution where Kremenchuk with its industry is the center of urbanization of Poltava region unlike the town of Poltava. Depending on ecological indicators and the development of pigeon breeding in the investigated regions the number of wild blue rock pigeons varies. During the autumn-winter period the relative number of wild blue rock pigeons in Poltava is 7,201 specimen per 103 km², while in Kremenchuk it is 5,300 per 92km².

As it is known from the literature sources, pigeons are active carriers of infectious and bacterial agents and correspondingly, the spreading of diseases depends on the number and contagiousness of the bacteria spread in the given regions.

The article presents the analysis of monitoring the bacterial contamination of wild blue rock pigeons (*Columbia livia*) according to which *E.coli* has been found in 65% of the investigated birds, and *Salmonella spp.* in 20 % in the town of Poltava. In the town of Kremenchuk these indicators were 59 % for *E.coli* and 23 % for *Salmonella spp.* correspondingly. The analysis of the extracted strains in wild blue rock pigeons (*Columbia livia*) in Poltava has been made: out of 20% of bacteria group *Salmonella*, *Salmonella gallinarum-pullorum* has been registered in 50 % of cases, while *Salmonella typhimurium* in 45 %; it was impossible to typify 5 % of bacteria. For the wild blue rock pigeons (*Columbia livia*) in the town of Kremenchuk the typification of *Salmonella spp.* constituted: 62.3% for *Salmonella typhimurium*, 23.7 % for *Salmonella gallinarum-pullorum*; in 13% it was impossible to typify *Salmonella spp.*

The reaction of antibiotic sensitivity has revealed that *Escherichia coli* is sensitive to gentamycin – 23 mm, norfloxacin – 29 mm, kanamycin – 28 mm, cefaclor – 27 mm. *Salmonella spp.* is sensitive to norfloxacin – 32 mm, cefaclor – 32 mm, kanamycin – 28 mm, colistin – 15 mm., streptomycin – 15 mm (the data in the town of Poltava). The antibiotic sensitivity of *Escherichia coli* and *Salmonella spp.* cultures extracted from the wild pigeons in the town of Kremenchuk was the following: to cefaclor – 14 mm., streptomycin – 12 mm., enrofloxacin – 19 mm., kanamycin – 15 mm., ampicillin – 11 mm., ceftriaxone – 22 mm., ciprofloxacin – 24 mm., norfloxacin – 24 mm., gentamycin – 14 mm. Based on the investigation the spectrum of treatment measures which will be effective in treating the disease depending on the region can be found.

The results of the bioassay have been presented in the article. The causal agent of *E.coli* is pathogenic in 100% of cases which shows a high contagiousness of the given strain. *Salmonella spp.* is pathogenic in 33.3 % of cases.

Key words: Pigeons, birds, *E.coli*, *Salmonella spp.*, cachexia, dehydration, bioassay, antibiotic sensitivity, pathogenicity, virulence, Poltava, Kremenchuk.

УДК 636.5/.6:619:616.995.1

ОСОБЛИВОСТІ КЛІНІЧНОГО ПРОЯВУ ПАСТЕРЕЛЬОЗНО-АСКАРИДІОЗНОГО МІКСТ ЗАХВОРЮВАННЯ У РІЗНИХ ВИДІВ ПТИЦІ ЗА ХРОНІЧНОГО ПЕРЕБІГУ

Плис В.М., к. вет. н., с. н. с., провідний науковий співробітник лабораторії тваринництва
inst_zerna@mail.ru

Державна установа Інститут зернових культур Національної академії аграрних наук України, м. Дніпро

Анотація. В статті викладено результати клінічного прояву пастерельозно-аскаридіозного мікст захворювання у птиці різних видів за хронічного перебігу, упродовж 2014-2015 рр. Клінічні ознаки залежали від фізіологічного стану птиці, умов утримання та годівлі, вірулентності збудника пастерельозу, циклу розвитку аскаридій, інтенсивності ураження аскаридіями, температури та вологості зовнішнього середовища, джерела мікст захворювання та шляхів проникнення збудників в організм птиці.

За хронічного перебігу пастерельозно-аскаридіозного мікст захворювання у птиці спостерігали такі ознаки: птахомолодняку – зниження апетиту, слабкість, виснаження, риніт, утруднене дихання, пронос, у молодняку папуг спостерігали спрагу, пронос, послід світло-

зеленого кольору з прошарками крові, відсутність польоту, у голуб'ят - пронос, послід від темно-зеленого до чорного кольору, непрямий, кислого запаху, паралічі шиї і кінцівок; дорослої птиці – синусит, кон'юнктивіт, трахеальні хрипи, артрит, зниження продуктивності. Необхідно відмітити, що захворювання у водоплавної птиці проявлялося депресивним станом, артритами, запаленням тканин міжщелепового простору, блідістю видимих слизових оболонок, зниженням продуктивності, голубів - керато-кон'юнктивіт, із носової порожнини виділяється білий слиз, пір'я навколо клоаки забруднене послідом коричневого кольору, спрага, суглоби потовщені, гарячі, кульгавість; у папуз спостерігали кон'юнктивіт, іктеричність радужки ока, блідість видимих слизових оболонок, із носової порожнини виділяється мутний слиз.

Ключові слова: клінічні ознаки, хронічний перебіг, пастерельозно-аскаридіозна асоціація, птиця, пастерельоз (холера), аскаридіоз, бактерії, гельмінти.

Актуальність проблеми. Для успішного розвитку птахівництва України в умовах дрібних та спеціалізованих птахогосподарств важливою задачею є контроль епізоотичної ситуації щодо інфекційних і гельмінтозних хвороб птиці [6].

У цьому напрямі важливим завданням служби ветеринарної медицини птахогосподарств є забезпечення стійкого епізоотологічного благополуччя і попередження виникнення інфекційних та інвазійних хвороб птиці на підконтрольних територіях [7].

Успіх боротьби з епізоотіями і ензоотичними спалахами бактеріально-гельмінтозних хвороб у сучасному птахівництві залежить від своєчасної діагностики, з виконанням комплексу спеціальних експрес-методів досліджень з диференціацією основної і супутніх хвороб та наступних заходів, спрямованих яких зумовлена прогнозуванням [8].

Для ветеринарної і гуманної медицини суттєве значення має результуюча і сумарна дія окремих компонентів паразитоценозу, яка проявляється через особливості перебігу, клінічних симптомів і патолого-анатомічних змін змішаних або мікст захворювань птиці, специфіки їх діагностики, лікування та профілактики [2, 8, 9].

На сьогодні однією з не менш актуальних проблем птахівництва є мікст захворювання, а саме найпоширенішим серед птиці є бактеріально-гельмінтозна асоціація – пастерельозно-аскаридіозне захворювання. Важливою стороною проблеми пастерельозно-аскаридіозної асоціації є її зооантропонозність [1].

Пастерельозно-аскаридіозне захворювання – це гостре контагіозне захворювання сільськогосподарської птиці, диких перелітних та синантропних птахів і людини, яке викликають збудник пастерельозу виду *Pasteurella multocida* і збудник аскаридіозу виду *Ascaridia galli*, що характеризується септицемією, геморагічним діатезом, ендокардитом, некротичним ураженням печінки, катарально-геморагічним запаленням тонкого і товстого відділів кишечника та високою летальністю [3, 4, 5].

Клінічні ознаки мають важливе діагностичне значення, але за мікст хвороб вони є дещо стертими і нехарактерними [2].

Завдання дослідження – вивчити особливості клінічних ознак у птахопоголів'я різних видів сільськогосподарської птиці, синантропних та декоративних птахів за хронічної форми пастерельозно-аскаридіозного мікст захворювання в птахогосподарствах різних форм власності.

Матеріал і методи дослідження. Робота виконувалась упродовж 2014-2015 рр. на базі Державної установи Інститут сільського господарства степової зони Національної академії аграрних наук України в лабораторії ветеринарної медицини, кафедрі паразитології та ветеринарно-санітарної експертизи Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету, агроформуваннях різних форм власності Дніпропетровської, Запорізької, Полтавської, Миколаївської, Херсонської, Одеської та Вінницької областей.

З метою вивчення симптомокомплексу при пастерельозно-аскаридіозному мікст захворюванні птиці за хронічної форми, були проведені анамнестичні, епізоотологічні і клінічні дослідження серед сприйнятливої поголів'я різних видів та вікових груп у птахогосподарствах різних форм власності.

Аналізували результати епізоотологічних обстежень, які проводили у птахогосподарствах різних форм власності.

Клінічно хвору птицю на пастерельозно-аскаридіозне мікст захворювання виявляли при клінічних оглядах птахопоголів'я.

Паразитологічні зажиттєві дослідження проводили гельмінтоскопією проб посліду загальноприйнятими методами.

Результати дослідження. Упродовж 2014 — 2015 рр. проведено епізоотологічні обстеження птахогосподарств різних форм власності і приватного сектору, клінічний огляд

птахопоголов'я, виявлено хвору та підозрілу у пастерельозно-аскаридіозному мікст захворюванні птицю і вивчено особливості клінічного прояву за хронічного перебігу мікст захворювання.

За хронічної форми пастерельозно-аскаридіозного мікст захворювання за зниження резистентності птахомолодняку, у курчат спостерігали зниження апетиту, розвиток загальної слабкості, виснаження, анемію, пронос; у індичат - викривлення шиї, профузний пронос і дегідратація організму; у гусенят – сонливість, скупчення, відмова від прийому корму і питної води, виснаження, риніт, синусит, утруднене дихання, пронос; у каченят – сонливість, відмова від прийому корму, хитка хода, виснаження, риніт, утруднене дихання, хрипкі звуки, пронос, послід з прожилками крові та слизу; у голуб'ят – пригнічення, відмова від прийому корму і води, виснаження, кон'юнктивіт, риніт, пронос, послід від темно-зеленого до чорного кольору, неприємного, кислого запаху, крила опущені, пір'я скуйовджене, паралічі шиї і кінцівок; у молодняку папуг – пригнічення, пір'я скуйовджене, крила опущені, спрага, пронос, послід світло-зеленого кольору з прошарками крові, відсутність польоту.

У дорослої птиці хронічна форма пастерельозно-аскаридіозного мікст захворювання перебігала дещо слабкіше і триваліше: у курей, індиків відмічали синюшність сережок і борідок, ураження підочних синусів, суглобів кінцівок, запалення тканин сережок і міжщелепового простору, синусит, кон'юнктивіт, трахеальні хрипи, артрити, виснаження, зниження продуктивності та загибель птиці. Уражені похідні шкіри голови (борідки, сережки, гребінь) втрачають еластичність, деформуються, через 2-3 дні ущільнюються за рахунок накопичення в запальній тканині фібринозного ексудату, змінюється їх колір від блідо-рожевого до темно-червоного. В подальшому виникав казеозний некроз, який при перфорації тканини виділяється на поверхню. Найчастіше похідні шкіри голови уражуються у півнів. В період інтенсивної несучості у курей і качок хронічна форма супроводжується сальпінгітом, перитонітом. Відмічається ураження суглобів, що призводить до кульгавості та викривленням шиї. Хвороба тривала від тижня до місяця; у водоплавної птиці пастерельозно-аскаридіозне мікст захворювання проявлялося артритами, зниженням продуктивності, депресивним станом, запаленням тканин міжщелепового простору, блідістю видимих слизових оболонок; у голубів спостерігали пригнічення, керато-кон'юнктивіт, із носової порожнини виділяється білий слиз, пір'я скуйовджене, навколо клоаки забруднене послідом коричневого кольору, спрага, птиця нахохлина, відмовляється від прийому корму, суглоби потовщені, гарячі, спостерігали кульгавість; у папуг відмічали кон'юнктивіт, іктеричність радужки ока, блідість видимих слизових оболонок, із носової порожнини виділення мутного слизу, профузний пронос, послід жовто-зеленуватого кольору, суглоби потовщені, гарячі, нервові явища, пір'я скуйовджене, навколо клоаки забруднене послідом, відмова від корму, спрага.

Висновки

1. Клінічні ознаки за пастерельозно-аскаридіозного мікст захворювання птиці є дещо не характерними, що ускладнює постановку діагнозу та проведення диференційного діагнозу.

2. Аналізуючи клінічні ознаки у птиці з'ясували, що за хронічного перебігу пастерельозно-аскаридіозного мікст захворювання у птахомолодняку спостерігаються такі найбільш поширені ознаки: загальна слабкість, анемія, пронос, виснаження; у дорослої птиці - запалення тканин міжщелепового простору, синусит, кон'юнктивіт, трахеальні хрипи, артрити, виснаження, сальпінгіт, зниження продуктивності.

3. Аскаридії, в асоціації з *Pasteurella multocida*, ускладнюють розвиток і перебіг мікст захворювання, є великими воротами для проникнення патогенних і умовнопатогенних мікроорганізмів, поглиблюють патологічні процеси.

Література

1. Апатенко В.М. Смешанные инфекции сельскохозяйственных животных / В.М. Апатенко. — К.: Урожай, 1990. — С. 3 — 12.
2. Хвороби птиці: навчальний посібник / А.В. Березовський [та ін.]. К.: ДІА, 2012. — С. 7 — 131.
3. Богач М.В. Інвазійні хвороби свійської птиці: навчальний посібник / М.В. Богач, А.В. Березовський, І.Л. Тараненко: за заг. ред. А.В. Березовського. — К.: Ветінформ, 2007. — С. 113 — 122.
4. Буткин Е.И. Пастереллез (холера) птиц / Е.И. Буткин. — М.: Колос, 1972. С. 61 — 103.
5. Паразитология та інвазійні хвороби тварин : підручник / В.Ф. Галат [та ін.]; під заг. ред. В.Ф. Галат — Полтава: Укрпромторгсервіс, 2012. — С. 282 — 284.
6. Довідник з хвороб птиці / В.В. Герман [та ін.]; під ред. В.В. Германа — Х.: Фоліо, 2002. — 10 с.
7. Корнієнко Л.Є. Інфекційні хвороби птиці / Л.Є. Корнієнко, Л.І. Наливайко, В.В. Недосєков [і ін.]; під заг. ред. Л.Є. Корнієнка. — Херсон.: Гринь Д.С., 2012. — С. 3-4.
8. Плис В.М. Епізоотологічний моніторинг, клінічні ознаки та патологоанатомічні зміни за пастерельозу (холери) птиці в асоціаціях з деякими інфекційними та інвазійними

захворюваннями / В.М. Плис, Т.І. Фотіна // Вісник Сумського національного аграрного університету. – 2014. - № 6 (35). – С. 114-122.

9. Шендрік Л.І. Паразитарні хвороби тварин: діагностика, профілактика, лікування: навчальний посібник / Л.І. Шендрік, Х.М. Шендрік — Д.: Свідлер А.Л., 2011. — С. 84 — 86.

ОСОБЕННОСТИ КЛИНИЧЕСКОГО ПРОЯВЛЕНИЯ ПАСТЕРЕЛЛЕЗНО-АСКАРИДИОЗНОГО МИКСТ ЗАБОЛЕВАНИЯ У РАЗНЫХ ВИДОВ ПТИЦЫ ПРИ ХРОНИЧЕСКОМ ТЕЧЕНИИ

Плыс В.Н., канд. вет. наук, старший н. с., ведущий научный сотрудник лаборатории животноводства

Государственное учреждение Институт зерновых культур Национальной академии аграрных наук Украины, inst_zerna@mail.ru

Аннотация. В статье изложены результаты клинического проявления пастереллезно-аскаридиозного микст заболевания у птицы разных видов при хроническом течении, за период 2014-2015 гг. Клинические симптомы зависели от физиологического состояния птицы, условий содержания и кормления, вирулентности возбудителя пастереллеза, цикла развития аскаридий, интенсивности поражения аскаридиями, температуры и влажности внешней среды, источника микст заболевания и путей проникновения возбудителей в организм птицы.

При хроническом течении пастереллезно-аскаридиозного микст заболевания у птицы наблюдали следующие признаки: птисомолодняка – снижение аппетита, слабость, истощение, ринит, осложненное дыхание, понос, у молодняка попугаев наблюдали жажду, понос, помет светло-зеленого цвета с вкраплениями крови, отсутствие полету, у голубят – понос, помет от темно-зеленого до черного цвета, неприятного, кислого запаха, параличи шеи и конечностей; взрослой птицы – синусит, конъюнктивит, трахеальные хрипы, артрит, снижение продуктивности.

Необходимо отметить, что заболевание у водоплавающей птицы проявляется депрессивным состоянием, артритами, воспалением тканей межжелюстного пространства, бледностью видимых слизистых оболочек, снижением продуктивности, голубей – кератоконъюнктивит, из носовой полости выделяется белая слизь, перья возле клоаки измазаны пометом коричневого цвета, жажда, суставы утолщены, горячие, наблюдается хромота, попугаев – конъюнктивит, желтушность радужки глаза, бледность видимых слизистых оболочек, из носовой полости выделяется мутная слизь.

Ключевые слова: клинические признаки, хроническое течение, пастереллезно-аскаридиозная ассоциация, птица, пастереллез (холера), аскаридиоз, бактерии, гельминты.

CLINICAL MANIFESTATIONS OF THE MIXED PASTEURELLOSIS AND ASCARIDOSIS DISEASES IN DIFFERENT SPECIES OF POULTRY THE CHRONIC COURSE

Plys V.M., candidate vet. sciences, the senior researcher, leading researcher at the laboratory animal State Institute of crops National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine, inst_zerna@mail.ru

Summary. The article presents the results of the clinical manifestations of the mixed pasteurellosis and ascaridosis disease in poultry of different species in the chronic course, for the period 2014-2015. Clinical symptoms depend on the physiological state of the birds, the conditions of keeping and feeding, the virulence of the pathogen pasteurellosis, the cycle of ascarids, intensity lesion, temperature and humidity of the environment, the source of the disease and ways of penetration of pathogens in birds.

In chronic course of the mixed pasteurellosis and ascaridosis disease in poultry was observed the following features: in the young - loss of appetite, weakness, exhaustion, rhinitis, complicated breath, Pono, from young parrots was observed thirst, diarrhea, dung light green color with a splash of blood, no flying, the young pigeons - diarrhea, litter from dark green to black color, an unpleasant, sour smell, paralysis of the neck and limbs; adult bird - sinusitis, conjunctivitis, tracheal wheezing, arthritis, loss of productivity.

It should be noted that the disease in waterfowl manifested depressive condition, arthritis, inflammation of the tissues rostral space pale visible mucous membranes, reduced productivity, pigeons - keratitis, conjunctivitis, nasal allocated white mucus, feathers near a cloaca smeared dung brown, thirst, thicker joints, hot; parrot - conjunctivitis, yellowness iris, pale visible mucous membranes, cloudy mucus allocated from nasal cavity.

Key words: clinical symptoms, chronic course, association pasteurellosis and ascaridosis,, poultry, pasteurellosis (Cholera), ascariasis, bacteria, helminths.